

Tim van Iersel (1983) werkt als geestelijk verzorger en sthicus in verpleeghuizen van WoonZorgcentra Haaglanden. Sinds begin dit jaar zit hij in landelijke **Toetsingscommissie Euthanasie**. Hij is getrouwd met Jantine Veenhof, die predikant is in protestantse gemeente De Lichtbron in Wateringen.

Dolend door de koude woestijnnacht en reizend op een kompas van vuur en wolken leidde Mozes een miljoenenfolk naar zijn bestemming. Hoe Mozaïsch zijn de leiders van vandaag? Zeven metaforen, zeven reflecties.

'IK BEN EEN BEHOUDENDE RAKKER GEWORDEN'

tekst **Sjoerd Wielenga** beeld **Niek Stam**

De jonge ethicus Tim van Iersel wordt de hele dag geconfronteerd met leed en lijden: in het verpleeghuis waar hij geestelijk verzorger is én in de toetsingscommissie euthanasie waarvan hij onlangs lid werd. "Ik zou ook weleens veel pegels willen verdienen."

ZE (...) LEGDE HET KIND ERIN EN ZETTE DE MAND TUSSEN HET RIET LANGS DE OEVER VAN DE NIJL. EXODUS 2:3-5

"Vorig jaar moesten mijn vrouw en ik onze Sep van nu anderhalf jaar twee keer afstaan aan artsen omdat hij geopereerd zou worden aan zijn lip-, kaak- en gehemeltespleet; in de volksmond een hazenlip. We vertrouwden er maar op dat ze goed voor hem zouden zorgen, net zoals de moeder van Mozes haar kindje toevertrouwt aan de zorg van anderen. Als geestelijk verzorger in een verpleeghuis realiseerde ik me ineens dat het voor familieleden ook niet altijd makkelijk moet zijn om hun dierbaren met dementie toe te vertrouwen aan anderen.

Mijn eigen ouders zijn nog gezond. Mijn vader was ambtenaar en bouwconstructeur en mijn moeder werkte in het onderwijs. Mijn moeder is een lieve, zorgzame vrouw die oog heeft voor mensen die hulp nodig hebben. Mijn vader is eigenzinnig, een beetje alternatief en soms recalcitrant; wat ik wel mooi vind. Ik lijk op hem, op het irritante af. Maar ik lijk ook op mijn moeder. Net als zij geef ik onderwijs, bijvoorbeeld aan theologieopleidingen. Het is echt tof om iets door te geven aan de cursisten, waar zij op hun plek weer mee aan de slag kunnen gaan.

Ik ben de jongste van zes en groeide op in een christelijk-gereformeerd gezin in Woerden. In de kerk ervoer ik warmte, maar de kerkdiensten vond ik geen zak aan. Maar thuis en ook op catechisatie was er ruimte voor vragen en kritiek. Mijn broer en ik noemden de Bijbel weleens een sprookjesboek. Als we er aan de eettafel uit lazen, begonnen we met 'Er was eens...'. Ik wist niet wat ik met de Bijbel aan moest. Ik had het geloof kunnen negeren, maar kennelijk was ik er niet onverschillig genoeg over om er geen grappen over te maken."

HIJ KEEK OM ZICH HEEN EN TOEN HIJ ZAG DAT ER NIEMAND IN DE BUURT WAS SLOEG HIJ DE EGYPTENAAR DOOD. EXODUS 2:11-15

"Zorgmedewerkers komen soms in onveilige situaties. Bewoners met dementie kunnen krabben, schoppen en slaan. Die verhalen hoor je nooit in de media. Ik heb groot respect voor mensen die dit dag aan dag ondergaan. Mijn rol is het team begeleiden in ethische afwegingen. Stel dat iemand niet gewas-

sen wil worden, welk belang weegt dan zwaarder: zijn hygiëne of zijn autonomie?

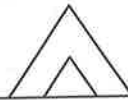
Sinds januari zit ik in de commissie die achteraf euthanasieverzoeken moet toetsen aan de wet. Is er zorgvuldig gehandeld? Was er wel uitzichtloos en ondragelijk lijden? Is echt alles geprobeerd om het lijden te verzachten? Was de dood echt vrijwillig? Sommige christenen zeggen: je werkt eraan mee door in zo'n commissie te zitten. Maar het gebeurt toch! Euthanasie is in Nederland niet het stiekem doden van iemand, maar een wettelijk goed gereguleerde praktijk. Je moet niet wegstijgen, of enkel op afstand oordelen, maar ik wil zijn waar het gebeurt. Ik ben nog jong en weet niet precies wat ik van euthanasie vind. Ik wil ontdekken welk lijden er zit achter de euthanasieverzoeken. Een tijdje dacht ik vanuit de christelijke theologie: het is barmhartig om iemand uit zijn lijden te verlossen en bovendien ben je als mens vrij om te kiezen. Maar steeds vaker denk ik: waarom zou je niet iemand anders leven mogen nemen en wél je eigen? Beide levens hebben de levensadem van God gekregen en zijn dus evenveel waard."

DRIE DAGEN TROKKEN ZE DOOR DE WOESTIJN ZONDER WATER TE VINDEN. EXODUS 15:22

"Aan het einde van mijn theologiestudie aan de Vrije Universiteit had ik veel vragen: is het allemaal wel waar? Waar ga ik heen? Wat heeft het leven voor zin? Mijn relatie had ik net verbroken en ik vroeg me af: wie ben ik eigenlijk? Wat kan ik? Mijn leven was een groot vraagteken geworden. Het maakte me angstig, ik sliep slecht en meldde me bij de huisarts en psycholoog. Het is dezelfde angst die mensen met dementie kennen. Jantine – mijn vrouw, maar op dat moment hadden we nog geen relatie – had dezelfde vragen als ik. Ze vroeg een keer: 'Hoe weet je zeker dat de werkelijkheid de werkelijkheid is?' Het duizelde me toen ze die vraag stelde. Zo pelden we het leven af totdat er bijna niets meer over bleef. Achteraf best ziek eigenlijk. Toen zij een weekend naar Londen ging, zei ze in het vliegtuig: 'God, ik weet het niet meer. Ik geef me over.' Daarna ervoer zij een enorme rust. Ik was datzelfde weekend thuis en realiseerde me ineens dat het feit dat je bent, 'het zijn', het enige fundament is in je leven. De kern van God is 'zijn' en later dacht ik: wat tof dat de naam van God ook een vorm van het werkwoord 'zijn' is.

'Ik ben die Ik ben' is de bron van alles. Dat gaf mij toen rust en sindsdien heb ik nooit meer getwijfeld aan het bestaan van God. Ik voelde dat ik pas weer kon geloven als alles was afgebrokkeld. Ik wilde niet bouwen op een illusie, maar op een fundament. Wel worstelde ik nog met de positie van Jezus. Inmiddels noem ik mezelf een trinitarisch gelovige: de Vader als gever van het leven, als iemand op wat meer afstand, waar je eerbied voor hebt. De Zoon is God met ons; supermooi en uniek in religies. De Geest is God in je, Hij wil in je komen wonen. Dat leerde ik vroeger natuurlijk ook al op catechisatie. Dan zei de dominee: 'Eén plus één plus één is één.' Dan lachten we hem uit en zeiden: 'Je bent gek, gast, en je krijgt er nog voor betaald ook!'. Maar nu ben ik zelf óók zo'n christengek." Hij lacht. "Ja, ik ben orthodoxer geworden. Ik noem mezelf niet vrijzinnig meer."

HIERNA KWAMEN ZE IN ELIM, EEN PLAATS MET TWAALF WATERBRONNEN EN ZEVENTIG DADELPALMEN. DAAR SLOEGEN ZE BIJ HET WATER HUN TENTEN OP. EXODUS 15:27

"Dag in dag uit zie ik het lijden. De ultieme oase is toch bij God, na dit leven. Ik was vanmorgen bij een man die net overleden was. Ik keek hoe hij opgebaard lag. Het blijft me fascineren dat je naar een leeg omhulsel kijkt. Het leven is eruit, maar het is wel zijn lichaam. Ik dacht: waar zou hij nu zijn, hoe zou hij het hebben? Ik vraag mensen vaak hoe ze naar de toekomst kijken of waar ze op hopen. Ze beginnen dan vaak zelf over de dood, of dat ze hun overleden man willen terugzien. Hun familieleden vinden de dood vaak niet zo'n gezellig onderwerp. Dat snap ik, ik vind het ook lastig om dat met mijn ouders te bespreken. Maar ook met hen doe ik dat toch. Omgaan met dementie is een leerzame spiegel en zet je theologie op scherp. Wie ben je als je het zelf niet meer weet? Ik ben opgevoed met een cognitief geloof. Mensen met dementie kunnen niet meer redeneren. Ze onthouden niet eens mijn naam. Bij hen hoef ik niet exegetisch spitsvondig te zijn. Het gaat hier om de kern: nabij zijn. En je band met God is niet alleen cognitief te vatten; ik begrijp mijn vrouw ook niet alleen maar rationeel. Als ik mensen hier geestelijke liederen zie zingen, gebeurt er méér dan het alleen maar nazingen van een liedje, zoals ze doen bij een smartlap. Nee, als ze 'Veilig in Jezus' armen' zingen, zie je iets in hun hart gebeuren."

NEEMT U MIJ NIET KWALIJK, HEER, MAAR IK BEN GEEN GOED SPREKER. EXODUS 4:10

“Gisteren kwamen mijn ouders weer eens naar een kerkdienst waarin ik vooring. Ze vonden dat ik qua spreken ben vooruitgegaan. Spreken in het openbaar vind ik erg leuk, maar bijeenkomsten organiseren helemaal niet. Ik ben er ook niet goed in. Als ik Mozes zou zijn, zou ik zeggen: ‘Ik ben toch de spreker en niet regelneef, God!’ Laat mij maar op het podium staan in plaats van achter de schermen. Ik heb veel respect voor mensen die dat allemaal maar kunnen regelen.

Rete-irritant aan mij is dat ik als ik ergens van overtuigd ben, ik denk dat ik gelijk heb. Jantine zegt dan: ‘Jij weet altijd heel goed wat goed is’. Mijn broer zegt dat trouwens ook, dus het zal wel zo zijn. Ik kan de dingen niet altijd vanuit een ander perspectief zien.”

DAAR VERSCHEEN DE ENGEL VAN DE HEER AAN HEM IN EEN VUUR DAT UIT EEN DOORNSTRIJK OPVLAMDE. EXODUS 3:2

“Ik vraag me steeds vaker af: waarom is er lijden? Buiten het kinderziekenhuis zijn we met onze zoon een uitzondering, maar in het ziekenhuis is hij één van de gezondere kinderen. Je ziet daar zoveel kinderen met afwijkingen en ziektes en hun ouders die daar achteraan sjokken. En dan zie ik ook dagelijks in het verpleeghuis zoveel leed. Waarom moet al dat lijden? Ik kom dan uit bij de heiligheid van God. Hij is niet te vatten, je kunt ‘m niet vastpakken. Mozes moest zijn schoenen uitdoen omdat hij op heilige grond stond. We moeten weten dat God heilig is! Jezus wordt bij ons soms als een psychologische truc ingezet, schattig en lief. Maar God is óók heilig, onbegrijpelijk en ver weg. Je kunt zijn grond nauwelijks betreden. Dat vraagt eerbied. Vroeger noemden ze dat ‘de vreze des Heren’. Daar heb ik meer oog voor gekregen.

Of ik zelf weleens zo’n godsontmoeting als Mozes heb gehad? Eh, ja... Maar dat was zo intiem, dat hou ik liever voor mezelf. Ik vertel je ook niet wat mijn vrouw en ik samen bespreken of wat we in de slaapkamer doen. Het was een Jezus-ervaring. Maar

als ik erover vertel, wordt het al snel exhibitionistisch. Maar voor mezelf geldt: in tijden van twijfel kan ik erop terugvallen.”

DIT IS HET LAND WAARVAN IK AAN ABRAHAM, ISAAK EN JAKOB ONDER EDE HEB BELOOFD DAT IK HET AAN HUN NAKOMELINGEN ZOU GEVEN. IK LAAT HET JE NU ZIEN, MAAR ERHEEN OVERSTEKEN ZUL JE NIET. DEUTERONOMIUM 34:4

“Soms hebben mensen met dementie een helder moment waarin ze een glimpje ervaren van hoe hun leven wás. Het besef dat ze dementie hebben, is onaangenaam: hun toekomst is ongewis, ze gaan achteruit. Een omgekeerde Mozes-ervaring dus. Ik verlang weleens naar de wereld die komt. Mijn vrouw en ik zijn de hele dag met serieuze levensvragen bezig. Soms zouden we, net als leeftijdsgenoten, ook wel veel pegels willen verdienen, luxe vakanties houden en uitgaan. Toch zou ik ons werk niet willen missen omdat het ons bij de essentie brengt. Als ik op donderdag thuis ben met mijn zoon is dat voor mij genoeg, omdat ik weet dat zoiets niet vanzelfsprekend is. Jantine en ik weten van elkaar hoe we begraven willen worden. Ik wil een sobere uitvaart: simpele kist, stenen kruis, geen poespas. Het moet geen oneman-show worden over hoe fantastisch ik was. Nee, het moet gaan over dat ik gedragen word door God, die eeuwig is. Ik ben slechts een zuchtje in de tijd. Hoe zal het zijn als ik bij Hem kom? Ik geloof steeds meer in een oordeel.” Lacht: “Shit, ik ben echt een behoudende rakker geworden. Maar je moet genade niet te lichtzinnig oppakken. Er moet ook recht gesproken worden, dat is ook goed voor slachtoffers van onrecht. Hoe onaangenaam het idee van een oordeel ook is, je zult misschien toch een spiegel voorgehouden krijgen. Mijn grootste zonde is dat ik niet daadwerkelijk omzie naar mijn naasten, zoals mensen in armoede of eenzaamheid. Ik zou het onaangenaam vinden als God mij daar niet mee zal confronteren. Wat zou het dan waard zijn geweest? Daarom doet het ertoe wat je elke dag doet. Niet uit angst, maar vanuit liefde en dankbaarheid. Maar hoe onaangenaam het ook wordt, ik ben er niet bang voor. Want zelfs als ik geoordeeld wordt, zal ik door God gedragen worden.”